

**INSTRUKCJA DOTYCZĄCA ZASAD UTRWALANIA I TRANSPORTU
MATERIAŁÓW CYTOLOGICZNEGO I TKANKOWEGO
DO ZAKŁADU PATOMORFOLOGII NOWOTWORÓW NIO-PIB ODDZIAŁ W KRAKOWIE**

1. Pobrany materiał tkankowy musi być umieszczony w jednorazowym pojemniku do transportu i niezwłocznie utrwalony w 10 % roztworze zbuforowanej formaliny o pH 7,2-7,4 (nie dotyczy badania śródoperacyjnego i badań specjalnych - patrz punkt 4.5). Objętość utrwalacza musi być 10-krotnie większa od objętości utrwalonego materiału.
2. Jednorazowe pojemniki do przechowywania i transportu materiału biologicznego muszą spełniać wymagania wyrobu medycznego do diagnostyki in vitro, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi i muszą być oznakowane niezmywalnymi etykietami zawierającymi dane umożliwiające identyfikację pacjenta (imię/nazwisko/data urodzenia) i pobranego materiału (co najmniej umiejscowienie zmiany, z której pobrano materiał, a w przypadku narządów parzystych dodatkowo strona). Etykiety muszą być naklejone na bocznej ścianie pojemnika (przyklejanie etykiet na wieczku pojemnika jest niedozwolone).
3. Rozmazy cytologiczne należy utrwalić w 96% roztworze alkoholu etylowego i umieścić w pojemnikach transportowych uniemożliwiających stłuczenie lub uszkodzenie szkiełek z wykonanym rozmazem. Szkiełka nie powinny stykać się ze sobą powierzchnią, na której znajdują się rozmazy; każde szkiełko winno być jednoznacznie oznakowane w sposób identyfikujący dostarczony materiał (nr zewnętrzny umieszczony na szkiełku i zgodny z numerem na skierowaniu).
4. Utrwalony materiał tkankowy i cytologiczny powinien być dostarczony do ZPN w dniu pobrania najdalej w dniu następnym, gdyż łączny czas utrwalania małego materiału tkankowego nie może przekroczyć 48h, natomiast dużego materiału operacyjnego - 72h. Opisany czas obejmuje także okres 12-24h utrwalania wycinków pobranych w ZPN z materiału operacyjnego. Terminy dostarczenia materiału dotyczą także materiałów pobranych w innych podmiotach leczniczych.
5. W szczególnych przypadkach, w których konieczne jest pobranie do badań dodatkowych materiału nie utrwalonego w formalinie, materiał operacyjny musi być dostarczony do Zakładu niezwłocznie po jego chirurgicznym wycięciu.
6. W przypadku braku możliwości natychmiastowego dostarczenia do Zakładu Patomorfologii Nowotworów pobranego od pacjenta płynu (na badanie cytologiczne) należy przechować materiał (płyn) w temperaturze 4°C (lodówka), jednak nie jest wskazane przechowywanie dłużej niż 12h.
7. Oznakowanie szkiełek do wykonania rozmazów w obrębie NIO-PIB Kraków, dostarczane do Zakładu Patomorfologii Nowotworów:
 - Pracownia Histopatologii ZPN - para szkiełek oznaczona odpowiednio numerami od 501 do 700
 - Blok Operacyjny - para szkiełek oznaczona odpowiednio numerami od 70ICH do 800CH
 - Zakład Radiologii i Diagnostyki Obrazowej - para szkiełek oznaczona odpowiednio numerami od 1U do 500U
 - > Chirurgia Jednego Dnia - para szkiełek oznaczona odpowiednio numerami od 1A do 50A

8. Wraz z materiałem cytologicznym lub tkankowym należy dostarczyć skierowanie odpowiednio na formularzu:
 - F-231-000-001 Skierowanie na badanie histopatologiczne,
 - F-231-000-002 Skierowanie na badanie cytologii ginekologicznej,
 - F-231-000-003 Skierowanie na nadanie cytologiczne (bac/cytologia złuszczeniowa) stanowiące załączniki do procedury P-231 Diagnostyka patomorfologiczna. Dane na skierowaniu muszą być zgodne z opisami etykiet na pojemnikach z materiałem tkankowym i cytologicznym.
9. Materiał cytologiczny i tkankowy skierowany do Zakładu Patomorfologii Nowotworów przyjmowany jest w „oknie punktu przyjmowania materiału” ZPN w godzinach od 7.00 do 16.30.
10. **Materiał tkankowy z trepanobiopsji** do Pracowni Diagnostyki Rozrostów Układu Chłonnego winien być dostarczony w pojemniku transportowym (patrz p. 4.2) o pojemności nie mniejszej niż 20 ml wypełnionym buforowaną formaliną o pH 7.2-7.4 (Formal Fixx) o objętości 10-krotnie większej od objętości materiału tkankowego. Węzły chłonne do Pracowni Diagnostyki Rozrostów Układu Chłonnego muszą być dostarczone w formie nieutrwalonej w pojemniku transportowym opisanym jak w p. 4.2 **niezwłocznie po pobraniu (!)**. Podobnie skrzepy krwi należy dostarczać w strzykawce, bez utrwalenia, niezwłocznie po pobraniu.
11. Materiał tkankowy do **Pracowni Cytometrii Przepływowej** przyjmowany jest wyłącznie w formie nieutrwalonej w pojemniku transportowym oznakowanym jak w p. 4.2. Szpik, krew i płyn mózgowo-rdzeniowy należy dostarczać w probówkach z antykoagulantem (EDTA), opisanych jak w przypadku innych pojemników transportowych (patrz p. 4.2). Materiał cytologiczny z biopsji aspiracyjnej cienkoigłowej (BAC) winien być pobierany w obecności pracownika do jednorazowych pojemników transportowych z solą fizjologiczną i heparyną.
12. Materiał (krew obwodowa) do badań genetycznych w **Pracowni Biologii Molekularno-Genetycznej (Laboratorium)** należy pobrać do sterylnej próbki EDTA, posiadającej certyfikat CE i IVD. Probówkę należy obrócić pięciokrotnie w celu wymieszania krwi. Probówka z krwią powinna być oklejona etykietą opisaną za pomocą niezmywalnego pisaka danymi pacjenta: imię i nazwisko, data urodzenia oraz data i godzina pobrania materiału. Materiał po pobraniu powinien zostać niezwłocznie dostarczony do Pracowni wraz z prawidłowo wypełnionym skierowaniem Zlecenie badania genetycznego – formularz F-231-001-001. Dane pacjenta na skierowaniu muszą być zgodne z opisem na etykiecie pobranej próbki. W przypadku braku możliwości natychmiastowego dostarczenia krwi do Pracowni Biologii Molekularno-Genetycznej (Laboratorium) należy odpowiednio zabezpieczyć pobraną próbkę, poprzez umieszczenie w temp. 4 C (lodówka). Tak zabezpieczony materiał powinien zostać dostarczony do Pracowni najpóźniej w następnym dniu roboczym (nie jest wskazane przechowywanie dłużej niż 24 h).
13. Odbiór materiału dostarczonego do Pracowni następuje po uprzednim sprawdzeniu poprawności danych na skierowaniu i etykiecie próbki i jest każdorazowo potwierdzany przez pracownika Pracowni. W razie jakichkolwiek nieprawidłowości zarówno dotyczących danych pacjenta jak i przechowywania krwi pracownik laboratorium ma prawo odmówić przyjęcia materiału genetycznego do badań.

14. Materiał cytologiczny i tkankowy na potrzeby konsultacji (rozmaży, preparaty histologiczne barwione hematoksyliną i eozyną i ewentualnie - dodatkowo – barwione technikami specjalnymi (barwienia histochemiczne i immunohistochemiczne) dostarczany jest do Sekretariatu ZPN.
15. W każdą środę w laboratoryjnym Zakładzie Patomorfologii Nowotworów (piętro -1) w godzinach od 8:00 do 10:00 dyżuruje pracownik odpowiedzialny za wydawanie formaliny na poszczególne oddziały. Wydawanie formaliny odbywa się w miejscu specjalnie przeznaczonym na ten cel i zapewniającym odpowiednią ochronę pracowników przed narażeniem na opary formaliny.
16. Materiał do badania śródoperacyjnego „INTRA” powinien być nadesłany niezwłocznie po pobraniu, w szczelnie zamkniętym pojemniku do transportu, opisanym danymi pacjenta, w temperaturze pokojowej, bez żadnego utrwalacza ani soli fizjologicznej. W przypadku materiałów drobnych i/lub wysokiej temperatury zewnętrznej, materiał należy transportować w pojemniku transportowym umieszczonym w szczelnym termosie z lodem, duże materiały powinny być przenoszone w lodówkach transportowych, obłożone lodem w taki sposób aby uniknąć zamrożenia materiału.

oprac. wg procedury ZPN-VII.1